

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 224/2021-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Ľubica Lukáčová, s. r. o., M. Hodžu 10/3, Prievidza, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Ľubica Lukáčová, proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 19 Co 626/2015-987 z 23. augusta 2018 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8 Cdo 81/2019 z 31. marca 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 15. júla 2020 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 26 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 10 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 19 Co 626/2015-987 z 23. augusta 2018 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 8 Cdo 81/2019 z 31. marca 2020. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že napadnutý rozsudok krajského súdu bol vydaný v konaní o ochranu osobnosti a o náhradu nemajetkovej ujmy začatom na základe žaloby [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) doručenej Okresnému súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) ešte v roku 2010, ktorým sa proti sťažovateľovi (vystupujúcim v procesnom postavení žalovaného v 1. rade) domáhal uloženia povinnosti strpieť, aby žalobca na náklady sťažovateľa poskytol

na uverejnenie prevádzkovateľovi televízneho vysielania na televíznej stanici [REDACTED] v rámci reklamného bloku bezprostredne predchádzajúceho vysielanie relácie [REDACTED] po dobu najmenej dvoch minút ospravedlnenie v znení navrhnutom žalobcom, ako aj uloženia povinnosti nahradiť žalobcovi nemajetkovú ujmu v peniazoch v sume 50 000 eur. Žalobca sa zároveň proti obchodnej spoločnosti [REDACTED] (ďalej aj „žalovaná v 2. rade“ alebo spolu „žalovaní“) domáhal uloženia povinnosti zabezpečiť, aby v najbližšom vysielaní relácie [REDACTED] po právoplatnosti rozsudku moderátor v úvode tejto relácie prečítal ospravedlnenie v znení navrhnutom žalobcom, ako aj uloženia povinnosti nahradiť žalobcovi nemajetkovú ujmu v peniazoch v sume 50 000 eur. Žalobca v tejto časti svoju žalobu odôvodnil tým, že žalovaná v 2. rade 23. februára 2010 o 21.55 h v relácii [REDACTED] odvysielala reportáž pod názvom [REDACTED] s dĺžkou trvania 30 minút, v ktorej odzneli viaceré nepravdivé skutkové tvrdenia a neprimerané a neoprávnené hodnotiace úsudky sťažovateľa a zamestnancov žalovanej v 2. rade, ktoré hrubým spôsobom zasiahli do osobnostných práv žalobcu, najmä do jeho cti, ľudskej a profesijnej dôstojnosti a dobrého mena. Vo vzťahu k žalobcovi išlo o výrok č. 2: „*Keď zažijete to, čo zažijete, to, čo som ja zažil, keď mafíani, lebo si to dovoľím povedať, že mafíani idú po mne.*“, výrok č. 4: „*Novácke chemické závody sú najviac potrestané privatizáciami, obrovské problémy hneď od začiatku a keď sa zamyslím, že komu to prospelo, spätne je až neuveriteľné, že koľko ľudí mohlo vyťať milióny korún z Nováckych chemických závodov a ja považujem až za určitý zázrak, že Novácke chemické závody napriek tomu ešte doteraz dožili.*“, výrok č. 5: „*Začalo to v roku 2003, keď som upozorňoval orgány činné v trestnom konaní, kde som mal podozrenie, že sa nerobí v prospech Nováckych chemických závodov, ale práve sa robí v prospech niektorých firiem, ktoré majú veľa zákaziek v Nováckych chemických závodoch a podozrivo všetko výhodné sa robilo práve pre pána podnikateľa [REDACTED] pre jeho firmy, pre firmu [REDACTED], pre firmu [REDACTED] a práve v tých rokoch bol pán [REDACTED] členom dozornej rady. Čiže v rokoch 2002 až 2006 bol pán K. členom dozornej rady, a to som videl aj rozpor určitý, právny rozpor, že je členom orgánu a vlastne všetky, alebo podstatné zákazky dostávajú jeho firmy.*“, výrok č. 7: „*V tom období sa hovorilo, že pán generálny riaditeľ najskôr prišiel k pánovi [REDACTED] až potom išiel k sebe do kancelárie, aby dostal pokyny.*“, výrok č. 9: „*V roku 2004 som to dal na papieri, aby sa vyšetrovalo. A jednoducho bol som naozaj nemilo prekvapený, ako sa vyšetrovalo.*“, výrok č. 11: „*Následne od nového roku 2007 vypovedali zmluvy pánovi [REDACTED] že mu zobrali späť údržbu, zobrali železničnú dopravu a tie činnosti, ktoré on zabezpečoval. To znamená, že toto je ďalšie potvrdenie mojich slov, že to boli nevýhodné zmluvy pre Novácke chemické závody.*“, výrok č. 13: „*Ja som v lete 2004 dostal odkaz od tohto podnikateľa, že primátor pôjde do kolien. Nenechal som si to pre seba.*“, výrok č. 14: „*Áno, od neho, tlmočený, že odkáž primátorovi, že primátor pôjde do kolien. V máji 2005 bol vyrobený pamflet na moju osobu, ktorý bol distribuovaný po celom regióne po starostoch, primátoroch, školách, podnikoch, zariadeniach rôznych, autobusových zastávkach, na kvalitnom kriedovom papieri, na moju diskreditáciu.*“, výrok č. 16: „*Polícia jednoducho odflákla všetko. Môžem to povedať odflákla. Nieže mala záujem vyšetrovať, ale mala záujem utuľtať.*“, výrok č. 18: „*No dávali mi mafíani jasne najavo, že majú všetko pod kontrolou. Ale to som mal podozrenie, že v úzkej spolupráci s políciou.*“, výrok č. 20: „*Toto všetko, čo hovorím, som ochotný dokázať, pravdu, že som ochotný sa podrobiť detektoru lži. Že som ochotný čokoľvek podstúpiť, lebo keď niečo zažijete, keď sa vám niekto takto s päsťami vyhráža, keď vám niekto povie, ako skončíte a toto a toto sa stane, keď ja vo verejnej funkcii som sa obracal na tých policajtov, čo som veril,*

že sa bude vyšetrovať, nič sa neurobilo, jednoducho nič, žiaden výsledok.“, a výrok č. 22: „Ja vám poviem to, čo cítim. Na Slovensku títo mocní, ekonomicky mocní páni si všetko zariadia. Všetko si zariadia. Vedia ovplyvniť políciu, vedia ovplyvniť orgány činné v trestnom konaní, podľa mňa aj prokuratúru, vidíme, že aj súdy, ako, akú dôveryhodnosť majú, a to sa dá všetko zariadiť. Čiže spravíme si tak, ako chceme.“. Žalobca vo svojej žalobe uviedol, že uvedená reportáž bola žalovanou v 2. rade sprístupnená na internetovej [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] kde sa medzi návštevníkmi tejto stránky rozvinula široká diskusia, a že uvedenú reportáž zverejnil aj sťažovateľ na oficiálnej internetovej stránke mesta Nováky www.novaky.com. Žalobca taktiež uviedol, že dosiaľ nebol odsúdený za akýkoľvek trestný čin ani obvinený zo spáchania nejakého trestného činu, no napriek tomu ho žalovaní označili za mafiána, resp. človeka, ktorý praktizuje mafiánske praktiky, pácha rôzne trestné činy, vydieral sťažovateľa ako primátora mesta Nováky, spôsobil pád Nováckych chemických závodov a nepriamo ohrozil desaťtisíc pracovných miest, ovplyvňoval a ovplyvňuje orgány činné v trestnom konaní a súdy, dokonca si objednal úkladnú vraždu [REDAKOVANÉ]

3. Vzhľadom na skutočnosť, že relácia [REDAKOVANÉ] bola od 1. septembra 2010 zrušená, okresný súd na základe návrhu žalobcu uznesením č. k. 16 C 85/2010 z 25. januára 2013 pripustil zmenu žalobného petitu vo vzťahu k spravodajskej relácii, v ktorej mali byť ospravedlnenia uverejnené, resp. odvysielané.

4. Okresný súd prvou výrokovou vetou rozsudku č. k. 16 C 85/2010-863 z 13. februára 2015 uložil sťažovateľovi povinnosť strpieť, aby žalobca na náklady sťažovateľa do troch dní po právoplatnosti tohto rozsudku poskytol na uverejnenie prevádzkovateľovi televízneho vysielania na televíznej stanici [REDAKOVANÉ] na odvysielanie po ukončení reklamného bloku bezprostredne predchádzajúceho vysielaniu prvej časti hlavnej spravodajskej relácie „Televízne noviny“ so začiatkom vysielania o 19.00 h miestneho času po dobu dvoch minút ospravedlnenie v nasledujúcom znení: « [REDAKOVANÉ] sa ospravedľuje pánovi [REDAKOVANÉ] za nepravdivé výroky, ktoré predniesol dňa 23. 2. 2010 v relácii [REDAKOVANÉ] v reportáži [REDAKOVANÉ] pod názvom [REDAKOVANÉ] vysielanej na [REDAKOVANÉ], kde uviedol, že pán [REDAKOVANÉ] je mafián, ktorý spáchal viaceré trestné činy vrátane tunelovania, prania špinavých peňazí a podvodov, že zodpovedá za krach Nováckych chemických závodov, vydieral primátora mesta Nováky a ovplyvňuje orgány činné v trestnom konaní a súdy. [REDAKOVANÉ] vyslovuje hlbokú ľútosť, že uverejnením difamujúcich a nepravdivých skutkových tvrdení a neoprávnenou kritikou v značnej miere zasiahol do zákonom chránených práv na ochranu osobnosti pána [REDAKOVANÉ], čím znížil jeho ľudskú dôstojnosť, vážnosť, profesijnú a občiansku česť a dobré meno.»

4.1 Druhou výrokovou vetou uvedeného rozsudku okresný súd uložil žalovanej v 2. rade povinnosť na vlastné náklady do troch dní po právoplatnosti tohto rozsudku odvyselať na televíznej stanici [REDAKOVANÉ] po ukončení reklamného bloku bezprostredne predchádzajúceho vysielaniu prvej časti hlavnej spravodajskej relácie „Televízne noviny“ so začiatkom vysielania o 19.00 h miestneho času ospravedlnenie v znení navrhnutom žalobcom.

4.2 Treťou výrokovou vetou uvedeného rozsudku okresný súd uložil žalovanej v 2. rade povinnosť do troch dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku zabezpečiť odstránenie diskusie k odkazu na záznam relácie [REDAKOVANÉ] z 23. februára 2010 z internetovej [REDAKOVANÉ]

4.3 Štvrtou výrokovou vetou uvedeného rozsudku okresný súd uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť žalobcovi z titulu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch sumu 4 000 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

4.4 Piatou výrokovou vetou uvedeného rozsudku okresný súd uložil žalovanej v 2. rade povinnosť zaplatiť žalobcovi z titulu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch sumu 10 000 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

4.5 Šiestou výrokovou vetou uvedeného rozsudku okresný súd rozhodol, že vo zvyšnej časti žalobu zamietá.

4.6 Siedmou výrokovou vetou uvedeného rozsudku okresný súd rozhodol, že o trovách konania rozhodne po právoplatnosti rozsudku vo veci samej.

4.7 Z odôvodnenia uvedeného rozsudku vyplýva, že po vykonaní rozsiahleho dokazovania (s. 10 až 24 uvedeného rozsudku) a preskúmaní a vyhodnotení žalobcom označených výrokov, ktoré predniesol sťažovateľ a redaktori žalovanej v 2. rade, okresný súd dospel k záveru, že žalovaní neoprávnene zasiahli do práva žalobcu na ochranu jeho osobnosti, konkrétne do práva na ochranu jeho občianskej cti a ľudskej dôstojnosti a práva na ochranu dobrého mena (s. 25 až 30 uvedeného rozsudku). Čo sa týka sťažovateľa, z ním prednesených výrokov podľa názoru okresného súdu vyplynuli závery, že žalobca je mafián, že sťažovateľa vydieral, že žalobca spáchal viaceré ekonomické trestné činy, keďže s Nováckymi chemickými závodmi mal uzatvorené nevýhodné zmluvy, na základe ktorých odtiaľ protizákonným spôsobom „vyťahal peniaze“, preto zodpovedá za ich krach. Z výrokov sťažovateľa taktiež vyplynulo, že žalobca prostredníctvom svojho ekonomického vplyvu, resp. moci, nezákonne ovplyvňoval orgány činné v trestnom konaní tým spôsobom, aby trestné oznámenia a podozrenia o trestnej činnosti zámerné nevyšetrovali, neobjasňovali. Hoci sa sťažovateľ v predmetnom konaní bránil tým, že o žalobcovi nikdy výslovne nepovedal, že je mafián, z ním prednesených výrokov (č. 2 a č. 18 a č. 13 a č. 14) vyplynulo, že s mafiánskymi praktikami nepochybne spája osobu žalobcu, ktorého považuje za mafiána. Sťažovateľovi sa však v rámci dokazovania nepodarilo preukázať pravdivosť jeho skutkových tvrdení, resp. vecnosť hodnotiacich úsudkov. Čo sa týka žalovanej v 2. rade, tá podľa názoru okresného súdu zasiahla do žalobcovho práva na ochranu osobnosti jednak tým, že odvysielala reportáž obsahujúcu difamujúce výroky vyslovené sťažovateľom na adresu žalobcu, ako aj tým, že jej redaktori vyslovili viacero výrokov, ktorými zasiahli do práv na ochranu osobnosti žalobcu.

4.8 Z výrokov sťažovateľa ani obsahu reportáže naopak nevyplývalo, že by sťažovateľ obvinil žalobcu zo zodpovednosti za vraždu ██████████ žalobu v tejto časti preto okresný súd vyhodnotil ako nedôvodnú.

4.9 Keďže v danom prípade došlo ku kolízii práva na ochranu osobnosti žalobcu so slobodou prejavu žalovaných, okresný súd vykonal aj test proporcionality používaný najvyšším súdom a ústavným súdom (s. 30 až 32 uvedeného rozsudku), vyhodnotením ktorého dospel k záveru, že sťažovateľ svojimi výrokmi a žalovaná v 2. rade odvysielaním reportáže a výrokmi svojich zamestnancov prekročili ústavou garantovanú slobodu prejavu a neprípustným spôsobom zasiahli do osobnostných práv žalobcu. V tejto súvislosti okresný súd konštatoval, že obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu možno považovať za akceptovateľné len vtedy, ak ide o obmedzenie, ktoré bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa. Obmedzenie slobody prejavu bolo v danom prípade

postavené na zákonomnom podklade, ktorý je v súlade s ustanoveniami § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Toto obmedzenie zároveň malo legitímny cieľ, právo na ochranu osobnosti žalobcu.

4.10 Okresný súd vo vzťahu k obrane sťažovateľa, ktorý tvrdil, že nemohol ovplyvniť výsledné spracovanie reportáže, konštatoval, že z vykonaného dokazovania nevyplývalo, že by boli vyjadrenia sťažovateľa tendenčne zostrihané či inak upravované, pričom sťažovateľ v priebehu súdneho konania uviedol, že si za prednesenými vyjadreniami stojí a že reportáž oceňuje. Okresný súd taktiež konštatoval, že sťažovateľ výroky predniesol ako fyzická osoba, a nie v rámci výkonu svojej právomoci. Skutočnosť, že sťažovateľ v čase odovysielania reportáže zastával dôležitú volenú verejnú funkciu, mala zvýšiť mieru jeho opatrnosti pri posudzovaní pravdivosti prednesených vyjadrení aj vzhľadom na informácie, ktoré mal k dispozícii, resp. ich mohol získať. Slovám primátora totiž divák pripisuje nepochybne vyššiu váhu ako vyjadreniam bežného občana. Podľa názoru okresného súdu skutočnosť, že sa sťažovateľ zaštitil funkciou primátora, skôr zvyšovala intenzitu jeho zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcu (s. 33 uvedeného rozsudku).

4.11 Vzhľadom za záver, že v danom prípade bola v značnej miere znížená dôstojnosť žalobcu, okresný súd, rešpektujúc judikatúru najvyššieho súdu, podľa ktorej ak k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby dôjde televíznym vysielaním, treba vždy vychádzať z toho, že mal širokú publicitu; takýto zásah spočívajúci v tvrdení, avšak právoplatným rozsudkom súdu nepreukázanej trestnej činnosti v podstate zakladá nárok oprávnenej osoby domáhať sa náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (R 45/2000), napokon rozhodol o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti okresný súd poukázal na to, že náhrada nemajetkovej ujmy ako forma primeraného zadosťučinenia má nielen satisfakčnú, ale aj sankčnú (preventívnu) funkciu, medzi ktorými existuje vzťah komplementarity. S prihliadnutím na závažnosť ujmy vzniknutej žalobcovi, na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva na ochranu osobnosti žalobcu došlo, ako aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý v prípadoch Paulík, Turek, Zubáľ, Michalák, resp. Laduna proti Slovenskej republike vyslovil porušenie ich práva podľa čl. 8 dohovoru a priznal im finančné zadosťučinenie, okresný súd považoval sumu 4 000 eur, pokiaľ išlo o sťažovateľa, a sumu 10 000 eur, pokiaľ išlo o žalovanú v 2. rade, za primeranú výšku náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi; vo zvyšnej časti okresný súd žalobu zamietol (s. 34 až 37 uvedeného rozsudku).

5. Sťažovateľ podal odvolanie proti prvej a štvrtej výrokovej vete rozsudku okresného súdu a žalovaná v 2. rade podala odvolanie proti druhej, tretej a piatej výrokovej vete rozsudku okresného súdu.

6. Krajský súd uznesením č. k. 19 Co 626/2015-978 zo 7. marca 2017 pripustil čiastočné späťvzatie žaloby vo vzťahu k žalovanej v 2. rade, rozsudok okresného súdu vo výrokoch II, III a V zrušil a v tejto časti konanie zastavil.

7. Následne prvou výrovkou vetou napadnutého rozsudku krajský súd rozsudok okresného súdu vo výroku I zmenil tak, že žalobu zamietol.

7.1 Druhou výrovkou vetou napadnutého rozsudku rozsudok okresného súdu vo výroku IV a vo výroku VI potvrdil.

7.2 Treťou výrovkou vetou napadnutého rozsudku rozhodol, že žalobca a sťažovateľ nemajú právo na náhradu trov konania.

7.3 Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že sa v plnom rozsahu stotožňuje so skutkovými a právnymi závermi okresného súdu s tým, že pri hľadaní rovnováhy a proporcionality medzi právom žalobcu na ochranu osobnosti a právom sťažovateľa na slobodu prejavu bolo potrebné uprednostniť právo žalobcu na ochranu osobnosti. Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania odvolacieho súdu už obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ] nebola stranou sporu, a teda jej nebola uložená povinnosť žalobcom požadované ospravedlnenie sťažovateľa odovyselať, krajský súd dospel k názoru, že žalobcom formulovaný petit nezodpovedá požiadavkám priznania mu morálneho zadosťučinenia z dôvodu jeho nevykonateľnosti, preto rozsudok okresného súdu vo výroku I zmenil tak, že žalobu zamietol.

7.4 Krajský súd považoval za nesporné, že difamujúcimi výroky sťažovateľa došlo k rozsiahlemu zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcu, ktorý je v podstate nenapraviteľný, preto mu vo vzťahu k sťažovateľovi dôvodne patrí náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pokiaľ okresný súd určil výšku tejto náhrady na 4 000 eur, jeho záveru vzhľadom na okolnosti daného prípadu a existujúcu judikatúru EŠLP nie je možné nič vytknúť, preto krajský súd rozsudok okresného súdu vo výroku IV a súvisiacom výroku VI potvrdil ako vecne správny. Krajský súd sa nestotožnil s tvrdením sťažovateľa, že v tejto časti je rozsudok okresného súdu arbitrárny a zjavne neodôvodnený. Krajský súd poukázal na to, že okresný súd pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy správne zohľadnil skutočnosť, že žalobca v tomto konaní nepreukázal narušenie vzťahov v rodine žalobcu, narušenie priateľského vzťahu susedov k žalobcovi ani jeho opovrhovanie verejnosťou; okresný súd taktiež uviedol, že ušlý zisk obchodných spoločností žalobcu spadá pod náhradu škody podľa § 16 Občianskeho zákonníka. Sťažovateľ tak dostal odpovede na všetky podstatné okolnosti daného prípadu.

8. Sťažovateľ podal dovolanie proti druhej výrokovej vete rozsudku krajského súdu, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), tvrdiac, že závery okresného súdu nevyplývajú z jeho skutkových zistení, preto je jeho rozhodnutie nedostatočne odôvodnené.

8.1 Prípustnosť dovolania sťažovateľ vyvodzoval aj z § 421 ods. 1 písm. a) CSP s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (sp. zn. 2 Cdo 269/2009, 4 Cdo 15/2003, 4 Cdo 232/2012, 5 Cdo 42/2009 a 1 Cdo 113/2009), a to *„či možno priznať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v konaní o ochranu osobnosti, pokiaľ nebolo priznané iné zadosťučinenie“*.

9. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd konštatoval, že námietka sťažovateľa týkajúca sa nesprávneho hodnotenia dokazovania vykonaného okresným súdom, resp. neprávnych skutkových zistení okresného súdu, nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Podľa názoru najvyššieho súdu rozsudok okresného súdu podrobne uvádza, aké okolnosti boli dôvodné pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch žalobcovi, vo vzťahu ku ktorému preukázateľne došlo k zásahu do jeho práva na ochranu osobnosti nepravdivými skutkovými tvrdeniami, resp. nepodloženými hodnotiacimi úsudkami sťažovateľa, ktoré boli odovysielané v reportáži v najsledovanejšej televízii, ktorá má celoštátne pokrytie, v dobe, keď téma reportáže bola obzvlášť citlivá a rezonovala

v spoločnosti. Sťažovateľ preto nedôvodne namietal, že rozsudok krajského súdu je nedostatočne odôvodnený.

9.1 Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP najvyšší súd uviedol, že sťažovateľom označené rozhodnutia dovolacieho súdu (2 Cdo 269/2009, 4 Cdo 15/2003, 4 Cdo 232/2012, 5 Cdo 42/2009 a 1 Cdo 113/2009) nezáviseli od vyriešenia otázky, „či možno priznať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v konaní o ochranu osobnosti, pokiaľ nebolo priznané iné zadosťučinenie“. S poukazom na stručný obsah jednotlivých rozhodnutí (body 19. až 23. napadnutého uznesenia) najvyšší súd konštatoval, že sa v nich zaoberal len okolnosťami, ktoré sú podstatné a ktoré je potrebné náležite preukázať pri uplatnení a následne priznaní náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, avšak ani v jednom z nich nejde o situáciu, ktorú riešil krajský súd v danom prípade. Z rozhodnutia krajského súdu nevyplýva, že by nerešpektoval všeobecné právne závery, ku ktorým dospel najvyšší súd v uvedených rozhodnutiach, a teda z jeho strany nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ako to nedôvodne tvrdil sťažovateľ.

II.

Argumentácia sťažovateľa

10. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] opakovane uvádza, že výroky, za ktoré sa mal žalobcovi ospravedlniť v znení: „pán [REDAKOVANÉ] je mafián, ktorý spáchal viaceré trestné Činy vrátane tunelovania, prania špinavých peňazí a podvodov, že zodpovedá za krach Nováckych chemických závodov, vydieral primátora Mesta Nováky a ovplyvňuje orgány Činné v trestnom konaní a sudy“, v relácii [REDAKOVANÉ] odvysielanou obchodnou spoločnosťou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] neodznali, preto zastáva názor, že závery okresného súdu nevyplývajú z jeho skutkových zistení a že ním vydaný rozsudok je nedostatočne odôvodnený. Nesprávnym prístupom k hodnoteniu dôkazov okresný súd zreteľne neprihliadol na všetky preukázané skutkové okolnosti prípadu a rovnakou vadou svoj rozsudok zaťažil aj krajský súd. Ak výroky sťažovateľa vo formulácii, za ktorú sa mal ospravedlniť, neboli preukázané, pretože ich nevyslovil, a teda nedošlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu, je nespravodlivé, aby bol sťažovateľ zaviazaný k náhrade nemajetkovej ujmy žalobcovi. Právne závery, na ktorých je založený napadnutý rozsudok krajského súdu, neprímerane preferujú právo žalobcu na ochranu súkromia na úkor slobody prejavu sťažovateľa.

10.2 Sťažovateľ ďalej tvrdí, že uvedené nedostatky konania neboli odstránené ani v dovolacom konaní. Argumentuje, že prvým predpokladom na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je skutočnosť, že poskytnuté primerané morálne zadosťučinenie sa v danom prípade javí ako nepostačujúce. To, či môže byť poskytnutie primeraného zadosťučinenia spravidla vo forme ospravedlnenia postačujúce, pritom treba hodnotiť z toho hľadiska, či je priznané zadosťučinenie spôsobilé a schopné vzhľadom na okolnosti danej veci zmierniť vzniknutú ujmu. Priznanie náhrady nemajetkovej ujmy je potom namieste tam, kde priznanie ospravedlnenia vzniknutú ujmu zmierniť nemôže. Druhým predpokladom na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy je zistenie, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť alebo vážnosť dotknutej osoby v spoločnosti. V danom prípade, keď sa žalobca v dôsledku nedostatku nedomohol morálnej satisfakcie formou

ospravedlnenia, nie je možné posúdiť, či by takáto satisfakcia bola postačujúca alebo nie, preto je vylúčená sankcia podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv podľa čl. 26 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 10 ods. 1 a čl. 13 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 19 Co 626/2015-987 z 23. augusta 2018 (body 7 až 7.4) a uznesením najvyššieho súdu č. k. 8 Cdo 81/2019 z 31. marca 2020 (body 9 a 9.1) vydanými v konaní o ochranu osobnosti a o náhradu nemajetkovej ujmy, ktoré sťažovateľ považuje za arbitrárne a nedostatočne odôvodnené vo vzťahu k § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka.

9. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05). Skutkový stav a práve závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. ÚS 43/04). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

III.1. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 26 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 10 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

10. Ústavný súd, považujúc ústavnú sťažnosť smerujúcu proti napadnutému rozsudku krajského súdu za podanú včas (§ 124 zákona o ústavnom súde), posudzujúc napadnutý rozsudok krajského súdu, skúmal, či sa krajský súd pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľa proti prvej a štvrtej výrokovej vete rozsudku okresného súdu (body 4 a 4.3) neodchyľil od prípustného výkladu relevantných právnych noriem upravujúcich náhradu nemajetkovej ujmy pri neoprávnenom zásahu do práva fyzickej osoby na ochranu osobnosti (§ 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka). Keďže prvoinštančné a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (II. ÚS 78/05) a odôvodnenia rozhodnutí súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane, vzal pritom na zreteľ i rozsudok okresného súdu.

11. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že podstatou rozhodovania o väčšine obdobných právnych sporov je hľadanie vyváženého vzťahu medzi ústavou garantovaným právom na ochranu ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti na jednej strane a slobodou prejavu a základným právom na informácie na strane druhej. V tejto súvislosti ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre viackrát zdôraznil, že každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd (resp. ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách) treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 22/06, m. m. PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07). Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, kým uplatnením jedného práva

alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 7/96).

12. Aj podľa judikatúry ESĽP, ktorú ústavný súd konštantne zohľadňuje vo svojej rozhodovacej činnosti, sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej rozvoja a sebarealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „informáciám“ a „myšlienkam“, ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. Vyžaduje si to pluralizmus, znášanlivosť a veľkorysosť, bez ktorých nemožno hovoriť o „demokratickej spoločnosti“ (Handyside v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. 12. 1976, § 49).

13. V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limity vyjadrené čl. 26 ods. 4 ústavy explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti („opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné“). Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj „ochrana práv a slobôd iných“, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia súkromné osoby pred neoprávneným zásahom zo strany iných súkromných osôb alebo štátu. Takýmto zásahom môže byť aj zverejnenie nepravdivých a poškodzujúcich údajov o určitej osobe. Teória a súdna prax preto rozlišuje medzi skutkovými tvrdeniami, u ktorých možno zisťovať ich pravdivosť, a hodnotovými súdmi. Avšak ani existencia zásahu do osobnostných práv nemusí nevyhnutne viesť k záveru o neoprávnenosti takého zásahu, ak bol dôsledkom uplatňovania iného základného práva, pričom vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci tento zásah nepresiahol hranice primeranosti (III. ÚS 73/2015).

14. Primeranosť zásahu do toho-ktorého základného práva alebo slobody v prípade jeho kolízie s iným základným právom alebo slobodou skúma ústavný súd, podobne ako iné európske ústavné súdy, vykonaním testu proporcionality (porovnaj napr. III. ÚS 672/2017).

15. Ústavný súd konštatuje, že z napadnutého rozsudku krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu vyplýva, že v danom prípade okresný súd na základe zistenia, že došlo ku kolízii práva na ochranu osobnosti žalobcu so slobodou prejavu žalovaných, vykonal test proporcionality, vyhodnotením ktorého dospel k záveru, že sťažovateľ svojimi výrokmí prekročil ústavou garantovanú slobodu prejavu a neprípustným spôsobom zasiahol do osobnostných práv žalobcu. Uvedenému záveru krajského súdu a okresného súdu (vychádzajúceho z judikatúry najvyššieho súdu a ústavného súdu) nemožno zo strany ústavného súdu nič vytknúť.

16. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Do jeho obsahu patrí aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový

a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Aj podľa ESLP súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. 1. 1999). Judikatúra ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

17. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (II. ÚS 410/06, Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993). Vyhodnotenie, ktorá skutočnosť tvrdená a dokazovaná v civilnom sporovom konaní je pre rozhodnutie vo veci samej významná a ktorá nie, je doménou rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Ústavnému súdu nemožno odňať právomoc kasačného zásahu do tohto hodnotenia vtedy, keď je v rozpore so zákonným príkazom vyjadreným v § 191 CSP v miere spôsobilej postaviť konanie i jeho výsledok do pozície nespravodlivosti a neobjektívnosti. Uvedené zákonné ustanovenie upravuje zásadu voľného hodnotenia dôkazov, ktorá napriek pomenovaniu nevytvára všeobecnému súdu priestor pre ľubovoľné (svojvoľné) hodnotenie dôkazov. Prípadná svojvoľa v procese hodnotenia dôkazov je nežiaducim prvkom v súdnom konaní, ktorý zakladá nielen rozpor postupu a naň nadväzujúceho súdneho rozhodnutia so zákonom, ale aj so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, lebo svojvoľa konajúceho súdu je hrubým narušením spravodlivostnej kvality a objektivity súdneho rozhodovania (I. ÚS 125/2020).

18. Preskúmaním napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorý v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania sťažovateľa, vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného okresným súdom, nepovažoval za potrebné zopakovať či doplniť dokazovanie, ústavný súd dospel k názoru, že v danom prípade nič nenasvedčuje tomu, že by sa okresný súd dopustil svojvoľe v procese hodnotenia dôkazov. V danom prípade bol sťažovateľovi daný náležitý procesný priestor, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým dôkazom vykonávaným okresným súdom. Z tohto dokazovania pritom nevyplývalo, že by boli vyjadrenia sťažovateľa odvysielané obchodnou spoločnosťou [REDAKOVANÉ] v relácii [REDAKOVANÉ] tendenčne zosrihané či inak upravované, pričom sťažovateľ v priebehu súdneho konania uviedol, že si za prednesenými vyjadreniami stojí a že reportáž oceňuje. V danom prípade nebolo sporné, že uvedená relácia bola v čase rozhodovania krajského súdu zrušená, pričom v dôsledku zastavenia konania vo vzťahu k žalovanej v 2. rade uznesením krajského súdu č. k. 19 Co 626/2015-978 zo 7. marca 2017 sa stala prvá výroková veta rozsudku okresného súdu, ktorú sťažovateľ napadol odvolaním, nevykonateľnou, čo viedlo k zamietnutiu žaloby v tejto časti krajským súdom. Napadnutý rozsudok krajského súdu vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov vychádzajúcich a nadväzujúcich na prvoinštančné konanie, a ústavný súd nezistil, že by tieto závery krajského súdu boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené ani z nich nevyplýva taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov (§ 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka), ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 26 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 10 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

19. Za ústavne konformný a udržateľný považuje ústavný súd aj záver najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľa. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je zjavne neodôvodnené, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu, nemajúce oporu v Civilnom sporovom poriadku (§ 438 a nasl.). Súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného práva. V inom prípade by totiž najvyšší súd stratil možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené (I. ÚS 145/2010).

III.3. K namietanému porušeniu čl. 13 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu

20. Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností. Jeho uplatňovanie musí totiž nadväzovať na aspoň obhájiteľné tvrdenie (*arguable claim*) o porušení iného práva chráneného dohovorom (Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv zaručených dohovorom (Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 27. 4. 1988, séria A, č. 131, rovnako nálezy ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 24/2010, sp. zn. IV. ÚS 325/2011 a sp. zn. I. ÚS 538/2013). Citovaná judikatúra ESĽP potvrdzuje zrejmu súvislosť práva zaručeného čl. 13 dohovoru s ostatnými právami, ktoré dohovor zaručuje, a keďže ústavný súd nezistil, že by došlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemohol dospieť ani k záveru, že by krajský súd a najvyšší súd porušili právo sťažovateľa zaručené čl. 13 dohovoru, ktorý všetky opravné prostriedky, ktoré mal podľa procesných predpisov k dispozícii, využil.

III.4. Záver

21. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názormi všeobecných súdov nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutých rozhodnutí. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) totiž nepatrí právo sporovej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili

výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré sporová strana predkladá (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 284/08).

22. Medzi rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu a obsahom základných práv podľa čl. 26 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 10 ods. 1 a čl. 13 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona čo ústavným súdom ako zjavne neopodstatnenú.

23. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu